



# Handreiking Samenspraak

[www.hetbegintmettaal.nl](http://www.hetbegintmettaal.nl)





# Handreiking Samenspraak

In deze handreiking vind je tips, handvatten en suggesties over hoe je SamenSprak opzet en invulling geeft aan de bijeenkomsten. SamenSprak is in 1994 opgezet door Gilde Amsterdam en via Gilde Nederland uitgerold door Nederland. Deze handreiking is ontwikkeld door Het Begint met Taal in samenwerking met de coördinatoren van Gilde SamenSprak uit de werkgroep SamenSprak. Hun ervaringen en tips zijn gebundeld in deze handreiking.

## Wat is SamenSprak?

Wij onderscheiden vier vormen van taalcoaching: SamenSprak, taalcoaching aan huis, taalcoaching in groepen en taalcafé. SamenSprak is een vorm van taalcoaching waarbij een taalcoach en anderstalige wekelijks afspreken om het Nederlands een-op-een te oefenen. De focus ligt hierbij, de naam zegt het al, op het spreken van de taal. Samen voeren ze gesprekken zodat hij of zij meer ervaring en zelfvertrouwen krijgt in het Nederlands spreken. Deze gesprekken vinden plaats in de bibliotheek, een publieke ruimte, of gewoon thuis. Het koppel onderneemt ook uitjes om de geoefende taal in de praktijk te brengen, bijvoorbeeld naar de markt of het gemeentehuis. De een-op-een aanpak maakt dat de taalcoaching op maat plaatsvindt en het leerdoel van de deelnemer centraal staat.

## Waarom SamenSprak?

1. Het biedt anderstaligen de mogelijkheid om hun spreekvaardigheid bij te houden en te verbeteren. Veel anderstaligen geven aan dat zij niet vaak Nederlands spreken met Nederlanders, terwijl ze dit wel zouden willen.
2. Dankzij het wekelijkse contact met de taalcoach zakt het geleerde Nederlands niet weg en worden ze meer vertrouwd met Nederlands converseren. SamenSprak vergroot het zelfvertrouwen om de taal te spreken.
3. Het is een laagdrempelige manier van taalcoaching, waardoor je ook anderstaligen bereikt die je met andere vormen van taalcoaching niet zou bereiken.
4. Door de een-op-een aanpak kun je taalcoaching op maat bieden, de leervraag van de deelnemer is leidend. Daardoor sluit de taalcoaching aan op het persoonlijk leven van de deelnemer, hij of zij kan de geleerde taal dan ook gelijk toepassen in de praktijk.
5. SamenSprak verbindt mensen in de maatschappij. Vrijwilligers openen hun wereld, doordat ze in gesprek met iemand raken die ze anders niet hadden leren kennen. Andersom is dat net zo het geval.

## Wat is het verschil tussen SamenSprak en taalcoaching aan huis ?

SamenSprak en taalcoaching aan huis zijn beide laagdrempelige vormen van taalcoaching die een-op-een uitgevoerd worden. Het verschil tussen beide vormen zit hem met name in de doelgroep en de specifieke aanpak die de doelgroep vraagt. Taalcoaching aan huis wordt doorgaans ingezet bij anderstaligen die zich kwetsbaar of eenzaam voelen. Zij hebben een steuntje in de rug nodig van een taalcoach om de stap naar buiten te zetten en mee te doen in de samenleving. Het leren van de Nederlandse taal is hierbij een eerste stap op weg naar zelfredzaamheid. Doordat zij alleen thuis zitten zijn ze moeilijker vindbaar voor vrijwilligersorganisaties. Organisaties met deze doelgroep investeren daarom veel tijd aan het bereiken van hun doelgroep. Bij SamenSprak werkt dit anders, eenmaal bekend met SamenSprak, kloppen anderstaligen vaak zelf aan om zich aan te melden. Zij zijn daarmee actiever dan de doelgroep van taalcoaching aan huis. Daardoor kan SamenSprak overal plaatsvinden, in de bibliotheek of tijdens een uitje naar de markt. Bij taalcoaching aan huis is de weg daar naartoe veel langer.

## Hoe zet je SamenSprak op?

### De voorbereiding

- Bepaal wie de doelgroep is. Voor welke anderstaligen in je omgeving is er nog weinig taalaanbod? Zijn dat vluchtelingen, oudkomers of misschien wel huwelijksmigranten? Richt je op één groep of allemaal?
- Zoek uit waar/aan welke vorm van taalcoaching de doelgroep behoefte aan heeft. Sluit SamenSprak aan op hun behoeften of komen ze nog zo weinig buiten de deur dat taalcoaching aan huis beter past?
- Kijk naar wat er lokaal al bestaat rondom anderstaligen en taal en sluit daarop aan.
- Schrijf een projectplan voor SamenSprak en leg dat voor aan het bestuur, fondsen en lokale partners.
- Vraag financiering aan voor bijvoorbeeld huur, materialen, uitjes etc. Kijk ook wat je met je lokale Gilde kunt regelen rondom zaken als financiering en kantoorruimte e.d.
- Richt je organisatie in. Bepaal hoe de processen gaan rondom aanmelding, intakes, koppeling, etc. Waar moet een vrijwilliger bijvoorbeeld aan voldoen? Denk hier van tevoren over na. De introductietraining voor coördinatoren van Het Begint met Taal kan je hierbij helpen. Als dit duidelijk is voor alle coördinatoren kan het project soepel van start gaan.
- Stel regels op. Bijvoorbeeld hoe lang iemand deel kan nemen aan SamenSprak en hoe vaak iemand een afspraak af kan zeggen.
- Stel een protocol op voor als vrijwilligers dingen zien of doen die niet in de haak zijn. Denk bijvoorbeeld aan de meldcode huiselijk geweld. Op het extranet vind je handige documenten over dit onderwerp.
- Ga je een VOG vragen van vrijwilligers? Wat zijn de regels van het overkoepelende Gilde? Check bij jouw gemeente of er gratis VOG's aan vrijwilligers kunnen worden verstrekt.

### Hoe vind je anderstaligen?

- Vertel bij formele taalscholen over SamenSprak en benoem de voordelen van de combinatie formele taallessen en SamenSprak. Als taaldocenten bekend zijn met SamenSprak, kunnen ze hun studenten hierover vertellen en doorverwijzen.
- Vraag deelnemers om andere mensen in hun kring te vertellen over SamenSprak. Mond-tot-mond reclame werkt goed, blijkt uit ervaring.
- Hang posters in verschillende talen op bij plekken waar veel anderstaligen komen, bijvoorbeeld de moskee of een moeder-kindcentrum.
- Deel flyers uit tijdens evenementen waar veel anderstaligen aanwezig zijn.

### Hoe werf je vrijwilligers?

- Vraag je (huidige) vrijwilligers om hun eigen netwerk te enthousiasmeren. Je kunt een filmpje/tekstje maken dat ze kunnen doorsturen aan hun lokale netwerk. Jouw taalcoaches zijn jouw ambassadeurs, zij kunnen als geen ander vertellen wat dit vrijwilligerswerk zo bijzonder maakt.
- Werf vrijwilligers via huis-aan-huisbladen, sociale media, folders etc.
- Zorg dat je in de lokale krant komt met leuke verhalen, dat draagt bij aan de naamsbekendheid en er komen nieuwe vrijwilligers op af.
- Zet een oproep in je nieuwsbrief aan partners/betrokkenen, vraag hen of zij mensen kennen die het leuk zouden vinden om vrijwilliger te worden.
- Ga op zoek naar vrijwilligers binnen het Gilde. Vraag aan vrijwilligers die andere activiteiten voor het Gilde organiseren of zij ook taalcoach willen worden.
- Zet je eigen netwerk in. Binnen je eigen netwerk zitten vast ook een aantal leuke taalcoaches of coördinatoren.

### Goed voorbereid aan de slag!

Naast het gebruiken van deze handreiking is het volgen van een training zeer aan te raden. Goed getrainde vrijwilligers geven namelijk effectievere taalcoaching. Voor taalcoaches die over de vloer komen bij kwetsbare anderstaligen is het extra belangrijk dat zij goed weten hoe zij de taalcoaching aan kunnen pakken. Zo weten zij welke dingen zij tegen kunnen komen en hoe ze ermee om kunnen gaan. Taalcoaches kunnen de basistraining “Aan de slag met Taal” van Het Begint met Taal volgen. Deze training biedt een goede basis/verdieping voor vrijwilligers die taalcoaching geven. Ook de training “Omgaan met grenzen” is erg nuttig voor vrijwilligers van taalcoaching aan huis. Bekijk voor meer tips onze e-learning voor een-op-een taalcoaching, filmpje 1 t/m 6 op [www.hetbegintmettaal.nl/elearning/](http://www.hetbegintmettaal.nl/elearning/).

Naast deze handreiking heeft Het Begint met Taal meer materialen over hoe je taalcoaching organiseert en hoe je taalcoaching geeft. Zo kun je bij ons bestellen:

- Taalwerkplan
- Handboek voor taalcoaches
- Handboek voor coördinatoren
- Starterskit voor coördinatoren

Organiseer je ook andere vormen van taalcoaching? Naast deze handreiking kun je ook de handreikingen taalcafé, taalcoaching in groepen en taalcoaching aan huis bestellen via: [info@hetbegintmettaal.nl](mailto:info@hetbegintmettaal.nl).

## Hoe organiseer je SamenSprak?

### Tips voor coördinatoren

#### Hoe houd je de intake?

- Laat anderstaligen via de telefoon een afspraak maken voor de intake. Zo kun je alvast peilen of iemand genoeg Nederlands spreekt om mee te doen met SamenSprak en of iemand gemotiveerd is. Als iemand zelf de telefoon pakt om zich aan te melden, laat dit namelijk al een bepaalde motivatie zien.
- Vertel tijdens de intake over het doel en de duur van een traject, wat iemand kan verwachten van zijn of haar taalcoach en van jou als coördinator. Benadruk ook dat SamenSprak gericht is op het spreken van de taal en dat het dus niet de bedoeling is dat ze grammatica gaan behandelen.

#### Hoe selecteer je vrijwilligers?

- Selecteer taalcoaches die het fijn vinden om elke week een praatje te maken met een anderstalige. Ze willen vooral graag sociaal contact met anderstaligen, maar vinden het taalonderdeel ook belangrijk.
- Kies voor taalcoaches die zien dat mensen meer zelfvertrouwen krijgen in het spreken, en daar voldoening uit halen. Sommige mensen gaan namelijk niet met sprongen vooruit qua taalniveau maar durven nu wel meer: bijvoorbeeld gesprekken voeren bij de gemeente of met de bakker.
- Kies voor taalcoaches die flexibel zijn, goed kunnen luisteren en improviseren, een open houding hebben en goed Nederlands spreken.

#### Hoe begeleid je vrijwilligers?

- Laat ieder koppel een concreet leerdoel vaststellen. De deelnemer geeft aan in welke situaties hij of zij de taal beter zou willen kunnen spreken. Daar kunnen ze naartoe werken. Het Taalwerkplan van Het Begint met Taal kan hen hierbij helpen. Een leerdoel kan bijvoorbeeld zijn: aan het eind van de maand knoop je een gesprek aan op het schoolplein. Om dat doel te bereiken kan het koppel dan handige woorden en zinnen oefenen over alledaagse zaken.



- Onderhoud regelmatig contact met je taalcoaches, bijvoorbeeld via intervisiebijeenkomsten, zodat je goed op de hoogte bent van wat er speelt. Zo signaleer je eventuele problemen vroegtijdig en kun je bijsturen. Regelmatig contact is essentieel, zo blijf je ook betrokken bij 'jouw' taalcoaches.
  - Begeleid taalcoaches bij het stellen van grenzen. Doordat taalcoaches met veel passie en medeleven werken, vinden zij het soms moeilijk om 'nee' te zeggen. Vooral voor taalcoaches die bij mensen thuis afspreken, kan dit moeilijk zijn omdat zij thuis veel meer zien. De training "Omgaan met grenzen" van Het Begint met Taal kan hierbij helpen.
  - Zorg dat taalcoaches weten wat het protocol is als zij bij anderstaligen thuis dingen zien die niet in de haak zijn, ze moeten dat dan eerst bij jou melden en niet zelf het heft in handen nemen. Het is fijn voor taalcoaches om te weten waar zij terecht kunnen en op deze manier voorkom je dat zaken escaleren.
  - Zorg dat alle andere coördinatoren zelf ook weten wat het protocol is als taalcoaches bepaalde dingen zien of doen die niet in de haak zijn.
- Geef taalcoaches, als zij daar behoefte aan hebben, materiaal mee. Zie verderop voor materialen tips. Vertel echter eerst dat het vooral om het praten gaat en dat zij geen lesboeken door hoeven te werken. Zij kunnen wel materialen gebruiken om hun gesprekken op gang te houden.

#### Hoe coördineer je het project?

- Zorg dat je de coördinatietaken verdeelt. Als een van de coördinatoren voor lange tijd op vakantie gaat of om een andere reden stopt is er nog iemand met kennis van zaken.
- Werf vrijwilligers met expertise voor specifieke taken, bijvoorbeeld fondsenwerving, administratie, communicatie. Op die manier doet iedere vrijwilliger waar hij goed in is en energie van krijgt.
- Bied anderstaligen of vrijwilligers die al lang op de wachtlijst staan (tijdelijk) een andere activiteit aan binnen het Gilde. Zo houd je ze wel betrokken en maken ze meteen kennis met de andere activiteiten die het Gilde organiseert.
- Verwijs door naar andere organisaties wanneer een traject afloopt of iemand niet bij jouw organisatie terecht kan. Zo valt iemand niet in een gat.
- Maak een sociale kaart of vraag hem op bij de gemeente zodat je anderstaligen snel door kunt verwijzen naar andere lokale activiteiten.
- Heb je het idee dat anderstaligen SamenSprak te veel als vrijblijvend zien? Het invoeren van inschrijfgeld kan dan helpen. Inschrijfgeld van rond de 10 a 25 euro per jaar is gebruikelijk.

#### Tips voor vrijwilligers

##### Hoe vul je de taalontmoeting in?

- Stel samen met je deelnemer een praktisch leerdoel vast dat past bij zijn of haar dagelijkse context. Houd dit doel voor ogen en stel het zo nodig bij. Je kunt bijvoorbeeld als doel stellen: aan het eind van de maand kan hij of zij een gesprek voeren met ouders op het schoolplein.
- Oefen samen praktische situaties zoals een gesprek met de huisarts of de leraar van de kinderen. Door deze situaties te oefenen krijgt hij of zij het zelfvertrouwen om deze gesprekken ook in de praktijk te gaan voeren.
- Onderneem eens in de zoveel tijd een uitje zoals samen naar het buurthuis gaan of naar de markt. Daar kan je deelnemer dat wat jullie geoefend hebben in de praktijk brengen.
- Je hebt niet per se materiaal nodig om deze vorm van taalcoaching te geven. Improviseer en gebruik wat je hebt. Speel vooral ook in op waar iemand op dat moment goed bij geholpen is. Mocht je wel wat houvast of inspiratie willen, dan vind je verderop tips voor handige materialen.
- Als je niet weet waarover je kunt praten dan kun je materialen, media en spellen gebruiken ter inspiratie.

### Hoe stel je je op tijdens de taalontmoeting?

- Stimuleer hem of haar om te praten. Het maakt niet uit of hij of zij fouten maakt, zolang hij of zij maar Nederlands spreekt. Veel oefenen verbetert de spreekvaardigheid.
- Laat de ander meer aan het woord komen dan jijzelf. Als vrijwilliger zorg jij ervoor dat je anderstalige de ruimte en tijd heeft om Nederlands te spreken.
- Let niet veel op grammatica. Het gaat erom dat jij- en anderen- begrijpt wat je deelnemer zegt. Grammaticale fouten verbeteren kan het gesprek hinderen.
- Onthoud dat tempo niet belangrijk is. Zolang je het tempo van hem of haar volgt, volg je een goed tempo. Dat werkt het fijnst en is het meest effectief.
- Praat langzaam en duidelijk zodat de ander je goed kan verstaan.
- Gebruik weinig moeilijke woorden en voorbeelden, dat werkt verwarrend en hindert het gesprek.
- Heb je vragen of constateer je problemen? Bespreek dit met je coördinator. Je coördinator is er om je te begeleiden, twijfel dus niet om contact op te nemen met je coördinator.

### Wat werkt minder goed/niet?

- Een anderstalige laten deelnemen terwijl hij of zij niet gemotiveerd is.
- Een vrijwilliger aannemen die verplicht vrijwilligerswerk moet doen.
- Een vrijwilliger aannemen die weinig affiniteit heeft met taal en anderstaligen.
- Taalcoaches heel veel vrijheid geven. Als coördinator heb je geen zicht op hoe de trajecten verlopen en de taalcoaches voelen zich niet gebonden aan jouw organisatie.
- Een taalcoach aannemen die veel zendt en weinig luistert, te veel zijn of haar eigen gang gaat of alleen de grote of snelle successen waardeert.
- Een taalcoach die op de stoel van de docent gaat zitten, een taalcoach is er voor de ontmoeting en het oefenen en geeft geen les!
- Een strakke structuur of planning aanhouden. De motivatie van deelnemers zwakt af als de taalcoaching niet hun interesses of tempo volgt.
- Veel voorbeelden noemen. Dit kan verwarrend zijn. Je kunt daarom het aantal voorbeelden beter beperken.
- Taalcoaching geven aan een anderstalige die nog heel weinig Nederlands spreekt is een behoorlijke uitdaging voor een taalcoach. Een anderstalige kan dan beter eerst de basis leren bij een taalschool.

### Materialen tips

Je hebt niet per se materiaal nodig voor SamenSpraak. Willen taalcoaches toch graag wat meer houvast? Dan zijn deze materialen erg geschikt:

- SpreekTaal (van Het Begint met Taal)
- Biografie voor anderstaligen (van Het Begint met Taal)
- Krant-en-Klaar
- Oefenen.nl
- Beeldwoordenboek
- Materialenlijst (van Het Begint met Taal)

### Het Begint met Taal

De Alchemist  
Koningin Wilhelminalaan 8  
3527 LD Utrecht  
030-2422841

[www.hetbegintmettaal.nl](http://www.hetbegintmettaal.nl)



‘het  
begint  
met  
taal’